

Stichting Leger des Heils
Kerkgenootschap

Jaarverslag 2017

Stichting Leger des Heils Kerkgenootschap
Postbus 3006
1300 EH Almere
036-5398231
www.legerdesheils.nl

INHOUDSOPGAVE

I.	Bestuursverslag	5
1.	Uitgangspunten verslaggeving	6
2.	Profiel van de organisatie	7
2.1	Algemene identificatiegegevens	7
2.2	Structuur	8
2.3	Kerngegevens	10
3.	Relatie met belanghebbenden	13
4.	Bestuur	14
5.	Beleid, inspanningen en prestaties	15
5.1	Risico's en onzerheden	17
5.2	Gang van zaken tijdens het boekjaar	18
6.	Vooruitzichten en begroting 2018	19
II.	Jaarrekening	21
1.	Balans per 31 december 2017	22
2.	Staat van baten en lasten over 2017	23
3.	Kasstroomoverzicht over 2017	24
4.	Grondslagen van de financiële verslaggeving	25
5.	Toelichting op de balans	29
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	34
7.	Verantwoording bezoldingen	39
III.	OVERIGE GEGEVENS	40
	Bestemming exploitatieresultaat	41
	Gebeurtenissen na balansdatum	41
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	42
IV.	BIJLAGEN	46
	Staat van baten en lasten over 2017 van de afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking	47
	Staat van baten en lasten over 2017 van de korpsen per divisie	48

I. Bestuursverslag

1. Uitgangspunten verslaggeving

Dit jaarverslag heeft betrekking op Kerkgenootschap Leger des Heils statutair gevestigd te Almere en kantoorhoudend te Almere. Dit verslag wordt opgesteld om zowel maatschappelijk als intern binnen de organisatie, verantwoording af te leggen over de activiteiten van Kerkgenootschap Leger des Heils en de inzet van de hiermee samenhangende middelen.

De gegevens voor dit jaarverslag zijn afkomstig uit interne rapportages binnen Kerkgenootschap Leger des Heils. Deze rapportages worden geverifieerd door middel van interne controles.

Dit jaarverslag is in mei 2018 opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van Kerkgenootschap Leger des Heils en betreft het gehele kalenderjaar (=boekjaar) 2017. Het jaarverslag bestaat uit een bestuursverslag, de jaarrekening, overige gegevens en bijlagen. De in het jaardocument opgenomen jaarrekening is opgesteld met in achtneming van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, met Richtlijn 640 Organisaties-zonder-winststreven in het bijzonder.

Het jaarverslag van Kerkgenootschap Leger des Heils wordt gepubliceerd op de website www.legerdesheils.nl.

Kerkgenootschap Leger des Heils is onderdeel van het Leger des Heils in Nederland. Ten behoeve van het publiek wordt een (publieks) jaarverslag van het Leger des Heils in Nederland opgesteld. In dit (publieks) jaarverslag worden gegevens opgenomen welke zijn ontleend aan het jaarverslag van Kerkgenootschap Leger des Heils. Het (publieks) jaarverslag van het Leger des Heils in Nederland wordt breed verspreid en gepubliceerd op de website www.legerdesheils.nl.

2. Profiel van de organisatie

2.1 Algemene identificatiegegevens en doelstelling

Naam rechtspersoon:	Kerkgenootschap Leger des Heils
Bezoekadres:	Spoordreef 10
Postadres:	Postbus 3006
Postcode:	1300 EH
Plaats:	Almere
Telefoonnummer:	036-5398231
E-mailadres:	secretariaatdv@legerdesheils.nl
Internetpagina:	www.legerdesheils.nl
Nummer Kamer van Koophandel:	51863820

Doelstelling

Kerkgenootschap Leger des Heils stelt zich ten doel om op elke daartoe geschikte plaats, tijd en wijze het Evangelie -met name de daarin vervatte oproep tot bekering- in woord en daad uit te dragen, in ontmoeting met de medemens ook aandacht gevend aan diens maatschappelijke noden en behoeften en daarin trachten te voorzien, hetzij vanuit de eigen organisatie, hetzij door anderen, er van uitgaande dat voor het waarlijk samenleving-zijn naar Gods bedoeling nodig is: ieders bekering tot en gehoorzaamheid aan Jezus Christus. In het kader van deze doelstelling wordt directe materiële en immateriële hulp verleend aan mensen, die deze hulp willen aanvaarden.

Missie Leger des Heils

De internationale missie van het Leger des Heils luidt als volgt: "Het Leger des Heils is een internationale beweging en behoort tot de universele christelijke Kerk. Zijn boodschap is gebaseerd op de Bijbel. Zijn dienstverlening wordt gestimuleerd door de liefde tot God. Zijn opdracht is het Evangelie van Jezus Christus te prediken en in zijn naam menselijke nood te lenigen zonder enige vorm van discriminatie."

Geschiedenis

De godsdienstige organisatie The Salvation Army is in 1865 in Londen gestart door de Engelse methodistenpredikant William Booth. Het Engeland van zijn dagen kenmerkte zich door industrialisatie en kapitalisme. Grote groepen arbeiders leefden in armoede en zochten een uitvlucht in de alcohol.

William Booth richtte zich als rondreizend evangelist in het bijzonder op deze onderklasse. Hij zag in dat hij zijn publiek niet van Gods liefde kon overtuigen, zonder iets van deze liefde te laten zien. Behalve dat hij het evangelie predikte, bood hij daarom praktische hulp. 'Een lege maag heeft geen oren', verklaarde Booth.

De naam The Salvation Army - in het Nederlands 'Leger des Heils' - stamt uit 1878. Daarvoor heette de beweging The Christian Mission. Toen één van de betrokkenen de organisatie in een artikel wilde omschrijven als 'a volunteer army' (een leger van vrijwilligers), maakte Bramwell Booth (de zoon van de oprichter) daartegen bezwaar. William Booth verving het woord 'volunteer' door 'Salvation'.

Het Leger des Heils werkt sinds 8 mei 1887 in Nederland. In de loop der jaren kent de organisatie als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen (wereldoorlogen, veranderende wetgeving in Nederland) diverse kerkelijke en/of juridische statussen, soms naast elkaar bestaand. Vanwege subsidiering van maatschappelijke activiteiten door overheidsinstanties en vanuit publieke fondsenwerving, ontstaat de behoefte duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of het Leger des Heils een stichting of een kerkgenootschap is. In 1984 wordt vastgesteld dat het Leger des Heils (op dat moment) een kerkgenootschap is. Vanwege de eisen van subsidiegevers en het Centraal Archief voor het inzamelingswezen (voorganger van het huidige Centraal Bureau Fondsenwerving), is een juridische herstructurering van het Leger des Heils noodzakelijk. Op 27 december 1988 worden de diverse activiteiten, taken en bijbehorende middelen van het Leger des Heils in Nederland toegekend aan verschillende daartoe opgerichte rechtspersonen en het reeds bestaande kerkgenootschap. Deze juridische structuur wordt operationeel op 1 januari 1990.

Samen, ook met de daarna opgerichte rechtspersonen, vormen deze juridische entiteiten het Leger des Heils in Nederland. Elk van deze entiteiten draagt de naam 'Leger des Heils', elk vindt zijn grondslag in dezelfde beginselen en leerstellingen zoals vastgelegd in de statuten van elke entiteit en maakt daarmee deel uit van The Salvation Army en is in beginsel onderworpen aan de daarvoor geldende internationale Orders en Reglementen en beleidskaders, onder leiding van de Generaal van The Salvation Army. In de statuten van de onderscheiden rechtspersonen zijn de taken en bevoegdheden van de

Raad van Toezicht respectievelijk bestuur en directie beschreven. Over de samenhang in financieel beleid binnen het Leger des Heils als geheel wordt geadviseerd in de Territoriale Financiële Raad. Deze Raad bestaat uit zowel directieleden als door de Generaal benoemde toezichthouders. Besluitvorming aangaande beleid vindt plaats binnen het bestuurlijk kader van de verschillende entiteiten.

2.2 Structuur

Kerkgenootschap Leger des Heils maakt onderdeel uit van het Leger des Heils in Nederland. Het Leger des Heils in Nederland maakt deel uit van de wereldwijde godsdienstige organisatie The Salvation Army, gevestigd in Londen, Groot Brittannië.

Wijziging bestuursvorm

De herstructurering in 1990 heeft sterk bijgedragen aan de effectiviteit, transparantie en accountability van het Leger des Heils in de Nederlandse samenleving, zowel bij overheden als in het publieke domein. In 2016 is een governancecommissie ingesteld (bestaande uit bestuurders en toezichthouders van de diverse juridische entiteiten van het Leger des Heils alsmede uit externe adviseurs) om de organisatorische en/of juridische structuur van de entiteiten binnen het Leger des Heils en hun onderlinge samenhang te optimaliseren. Deze commissie constateerde dat er te weinig centrale sturing op de gezamenlijke missie en strategische koers van het Leger des Heils als geheel is. Ook is de situatie ontstaan dat verschillende afdelingen binnen de onderscheiden entiteiten vergelijkbare en/of aanpalende backoffice activiteiten verrichten die elkaar (deels) overlappen. Hierdoor dreigt inefficiëntie en administratieve kwetsbaarheid te ontstaan. De governancecommissie adviseerde de afzonderlijke besturen en toezichthoudende organen om:

- de rol en taak van de Territoriale *Financiële* Raad te verbreden, en de (dan) Territoriale Raad aan te wijzen als het orgaan waarin strategisch beleid en richting en koers van het Leger des Heils als geheel dient te worden voorbereid en waarbinnen afstemming en draagvlak georganiseerd wordt;
- een 'One Army'-raamovereenkomst op te stellen tussen alle juridische entiteiten waarin de afspraken worden vastgelegd over de 'groepsaangelegenheden' van het Leger des Heils als geheel en waarin de taken en samenstelling van de Territoriale Raad worden opgenomen;
- elementen in de governancestructuur van Kerkgenootschap Leger des Heils, Stichting Leger des Heils, Stichting Leger des Heils Dienstverlening en Stichting Leger des Heils Reshare aan te passen zodanig dat functies van toezicht en bestuur zoveel mogelijk vergelijkbaar zijn;
- backoffice activiteiten die zich laten kwalificeren als beheerdiensten onder te brengen bij Stichting Leger des Heils Dienstverlening (project 'RiseUp');
- de voorwaarden voor dienstverlening door Stichting Leger des Heils Dienstverlening aan de andere juridische entiteiten vast te leggen in dienstverleningsovereenkomsten;

In april/mei 2017 hebben de bevoegde organen van de onderscheiden entiteiten van de Leger des Heils rechtspersonen (voorgenomen) besluiten genomen respectievelijk goedgekeurd om opvolging aan dit advies te geven.

Op 14 december 2017 zijn de statuten van een aantal juridische entiteiten, waaronder die van Kerkgenootschap Leger des Heils aangepast. De wijziging betreft een verbreding van de bestuurssamenstelling naar een bestuur dat bestaat uit drie leden.

Het bestuur is belast met het besturen van Kerkgenootschap Leger des Heils met inachtneming van het bepaalde in de wet en de statuten. Het bestuur stelt het beleid van de stichting vast en houdt toezicht op de uitvoering van vastgesteld beleid door de Veldsecretaris.

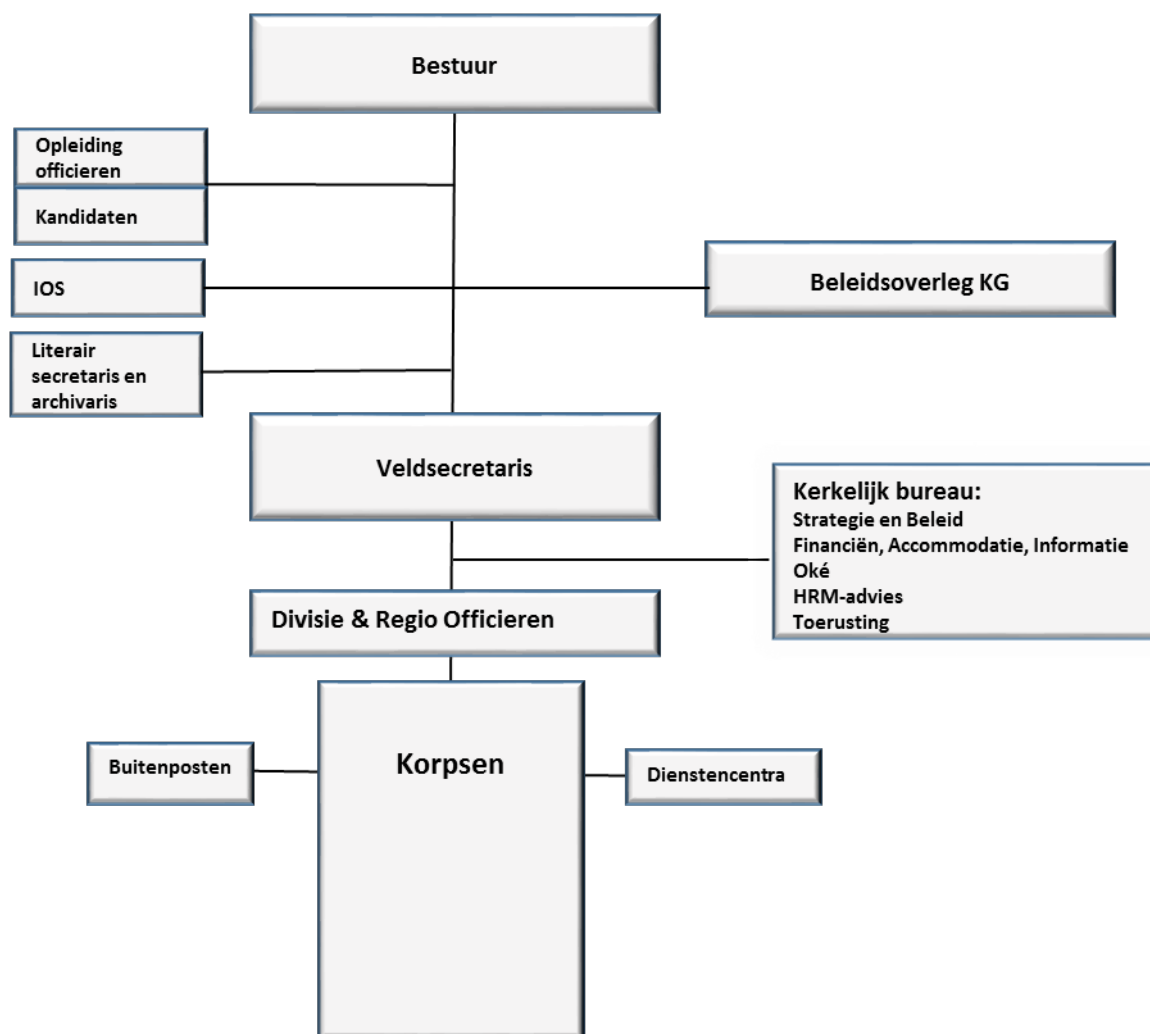
De uitvoerende verantwoordelijkheid voor de activiteiten van Kerkgenootschap Leger des Heils is belegd bij de Veldsecretaris. Hij wordt daarbij ondersteund door divisie- en regio-officieren.

Kerkgenootschap Leger des Heils telt 66 locaties verspreid over Nederland: 52 korpsen (kerkelijke gemeenten), 7 buitenposten en 7 dienstencentra.

De korpsen staan onder leiding van Heilsofficieren. De korpsofficieren worden ondersteund door een pastorale raad en een korpsraad.

Op enkele locaties worden (gedetacheerde) medewerkers ingezet om de ontwikkeling van het werk van het Leger des Heils ter plaatse te stimuleren en versterken.

Daarnaast beschikt Kerkgenootschap Leger des Heils over een centraal kerkelijk bureau, dat ondersteuning biedt aan de locaties in het land.

Verbonden partijen

Kerkgenootschap Leger des Heils is onderdeel van het Leger des Heils in Nederland. De verschillende entiteiten van het Leger des Heils in Nederland maken deel uit van de Internationale organisatie The Salvation Army, gevestigd in Londen. Het Leger des Heils in Nederland acht zich in beginselen, leer en bestuursvorm aan de internationale orders en reglementen van The Salvation Army. Deze zijn verankerd in de statuten van de verschillende Leger des Heils rechtspersonen in Nederland.

Naast Kerkgenootschap Leger des Heils bestaat het Leger des Heils in Nederland uit de volgende rechtspersonen:

- Scouting vereniging Leger des Heils
- Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg
- Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclustering
- Stichting Leger des Heils
- Stichting Leger des Heils Dienstverlening
- Stichting Leger des Heils ReShare
- Stichting Leger des Heils Fondsenwerving
- Stichting Majoor Bosshardtprins.

Scoutingvereniging Leger des Heils

Scoutingvereniging Leger des Heils heeft tot doel bij te dragen in de ontwikkeling van jonge mensen en gestalte te geven aan het scoutingspel van de Leger des Heils-scoutinggroepen, dat gebaseerd is op de ideeën van Lord Baden Powell en de Bijbel. De vereniging onderhoudt contacten met Scouting Nederland en andere scoutinggroepen.

Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg

Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg is verantwoordelijk voor de professionele gezondheidszorg en het welzijnswerk van het Leger des Heils in Nederland. Hierbij gaat het om maatschappelijke opvang, ouderen- en gezondheidszorg, jeugdhulp, verslavingszorg, preventie en maatschappelijk herstel. De stichting is landelijk actief vanuit verschillende werkeenheden en vestigingen.

Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering

Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering is verantwoordelijk voor de uitvoer van wettelijke maatregelen zoals ondertoezichtstelling, voogdij, jeugdreclassering en reclasseringstoezicht, advies en begeleiding. De stichting is landelijk actief vanuit verschillende vestigingen.

Stichting Leger des Heils

Stichting Leger des Heils is verantwoordelijk voor het beheer van geldmiddelen en de verdeling van onbestemde centrale inkomsten over de andere Stichtingen en het Kerkgenootschap.

Stichting Leger des Heils Dienstverlening

Stichting Leger des Heils Dienstverlening verleent tegen kostprijs ondersteunende diensten aan de andere stichtingen en het Kerkgenootschap. Stichting Leger des Heils ReShare valt onder de verantwoordelijkheid van de Stichting Leger des Heils Dienstverlening.

Stichting Leger des Heils ReShare

Stichting Leger des Heils ReShare draagt actief bij aan verbetering van het milieu, door hergebruik en recycling van ingezamelde goederen. De stichting stelt ingezamelde goederen ter beschikking aan kwetsbare mensen en verkoopt deze, al dan niet in eigen winkels. Deze activiteiten zijn er ook op gericht om werkaanbod voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te creëren.

Stichting Leger des Heils Fondsenwerving

Stichting Leger des Heils Fondsenwerving houdt zich bezig met het werven van fondsen ten behoeve van de maatschappelijke en humanitaire activiteiten van de instellingen en organisaties die uitgaan van het Leger des Heils in Nederland. Voor het Leger des Heils in Nederland is Stichting Leger des Heils Fondsenwerving de houder van het certificaat "Erkend Goed Doel", conform de "Erkenningsregeling Goede Doelen" van het CBF, waarbij geldt dat alle onderdelen van het Leger des Heils vallen onder de CBF verantwoording.

Stichting Majoor Bosshardtprijs voor een betere samenleving

De Stichting Majoor Bosshardtprijs reikt jaarlijks een prijs uit aan persoon of organisatie die zich, naar voorbeeld van 'majoor' Bosshardt, onbaatzuchtig verdienstelijk heeft gemaakt voor een betere samenleving.

Het Leger over de grenzen

Het internationale Leger des Heils is momenteel in 128 landen actief, verdeeld over zogenaamde territories. Een groot aantal van deze landen bevindt zich in de zogeheten ontwikkelingsgebieden. Eind jaren '80 van de vorige eeuw heeft het Leger des Heils zijn werk in het voormalige Oostblok hervat. Jarenlang is de organisatie daar verboden geweest. Nederland vormt samen met Tsjechië en Slowakije één territorie.

2.3 KerngegevensIdentiteit en kernfuncties

Kerkgenootschap Leger des Heils draagt vanuit een christelijke en Bijbelse mensvisie het Evangelie van Jezus Christus uit in woord en daad. Vanuit persoonlijke geloofsbeleving en naastenliefde wordt op praktische wijze aan het Evangelie handen en voeten gegeven.

Het Leger des Heils staat in de christelijke traditie. We laten ons inspireren door de Bijbel en in het bijzonder door de woorden en daden van Jezus Christus. In deze traditie staan de volgende geloofsnotities centraal. God is de Schepper van al wat leeft. God is de oorsprong van deze wereld en degene die deze wereld draagt. In Jezus Christus is God zelf naar deze wereld gekomen. In Jezus wordt duidelijk hoe God wil dat mensen zullen leven en met elkaar zullen omgaan. Dat betekent ook een oproep om zich af te keren van een leven dat niet goed is. 'Bekering' heet dat in Bijbelse taal. In Jezus werd ook duidelijk dat God van mensen houdt, ondanks de verkeerde dingen die mensen doen. God vergeeft mensen omwille van Jezus Christus. Dat werd eens en voorgoed duidelijk in de kruisdood van Jezus en zijn opstanding. God is in en door mensen aan het werk in deze wereld. Het is de heilige Geest die mensen bezielt en inspireert. De mens valt niet samen met God, maar in mensen valt wel iets van God te herkennen.

Al deze richtinggevende woorden voor het leven worden samengevat in de woorden van Jezus “Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grote en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf.”

Kenmerk van het Leger des Heils is dat het een strijdbare organisatie is. Dat blijkt niet alleen uit onze uitingsvormen (zoals bijvoorbeeld de naam van de organisatie of de vlag), maar ook uit onze karakteristieke werkwijze. We zijn een daadkrachtige organisatie, waarin vaak de daad voor het woord komt, de concrete hulpverlening voor allerlei overleg. Het gaat daarbij om een strijd tegen dat wat het leven van mensen kapot maakt, zoals armoede, uitsluiting, mishandeling, sociale wantoestanden, onrecht en zinloosheid. Het gaat om een strijd voor een leven zoals God het bedoeld heeft.

Kerkgenootschap Leger des Heils wil een geestelijk thuis bieden waar mensen aangesproken worden door een bijdetijdse evangelieverkondiging, gepaard aan eigentijdse belevings- en uitingsvormen, waarin een keuze voor Jezus en de nadruk op een geheiligd leven centraal staan. Tegelijkertijd wil het Kerkgenootschap in de korpsen, als ook buitenposten en dienstencentra, een plek in de buurt bieden waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en menselijke noden worden gelenigd.

Kerkgenootschap Leger des Heils onderscheidt vier kernfuncties:

- geestelijke groei
- onderlinge verbondenheid
- evangelisatie
- dienstbaarheid

De benadering van Kerkgenootschap Leger des Heils is laagdrempelig, toegankelijk en staat dicht bij mensen. De evangelieboodschap wordt op een begrijpelijke en toegankelijke wijze gebracht, aansluitend bij de belevingswereld van buiten- en randkerkelijken.

Kernactiviteiten

Evangelisatie en pastorale zorg

Leger des Heils Kerkgenootschap heeft in Nederland 66 locaties (buurtgerichte geloofs- en ontmoetingsplekken) waar iedereen welkom is. Op zondag worden in onze korpsen samenkomsten gehouden. Hier krijgt iedereen de kans om zich te bezinnen op de zin van het bestaan, anderen te ontmoeten en tot rust te komen. Onze samenkomsten en geloofsonthoefingen kenmerken zich door enthousiaste samenzang en een praktijkgerichte bijbeloverdenking.

Vanuit onze locaties worden doordeweeks diverse cursussen en studiegroepen georganiseerd om meer te weten te komen over het christelijk geloof. Tevens bieden zij pastorale zorg aan mensen die daar behoefte aan hebben.

De activiteiten en programma's zijn divers, flexibel, projectmatig en sluiten aan bij de behoefte in de (directe) omgeving van het korps. Er is een goede balans tussen naar buiten gerichte evangelisatie-activiteiten en activiteiten die zich intern richten op ontwikkeling, opbouw, geestelijke groei en verdieping. Bij het uitvoeren van activiteiten wordt gebruik gemaakt van gaven, talenten en mogelijkheden van de mensen die zich verbonden weten aan de locatie.

De korpsen hebben de uitdaging om financieel zelfonderhoudend te zijn, te groeien in aantal leden en betrokkenen, relevant te zijn voor de lokale samenleving.

Kerkelijke maatschappelijke dienstverlening

Uit liefde voor God en de medemens richten onze kerkelijke gemeenten en dienstencentra zich ook op de maatschappelijke noden in de omgeving. Dit werk wordt vrijwel geheel door vrijwilligers gedaan. Dankzij hen zijn vele vormen van praktische hulpverlening mogelijk. Voorbeelden hiervan zijn buurthuiskamers, maaltijdprojecten, ondersteuning schuldhulpverlening, Raad- & Daadbalies, het bezoeken van eenzame mensen, educatieve en ontspanningsactiviteiten en het verstrekken van kleding.

Internationale Ontwikkeling & Samenwerking

Het Leger des Heils is momenteel internationaal actief in 128 landen. Van deze landen wordt ongeveer de helft gerekend tot de ontwikkelingslanden. De afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking (IOS) van Kerkgenootschap Leger des Heils ondersteunt vanuit Nederland projecten op het gebied van duurzame ontwikkeling. IOS richt zich op thema's die dichtbij onze Nederlandse expertise liggen. Naast noodhulp zijn dat onderwijs, gezondheidszorg & water en inkomensontwikkeling. IOS werkt samen met haar zusterorganisaties en ondersteunt, financiert, adviseert, coördineert, evalueert en controleert een aantal van deze projecten en programma's.

Vestigingen

Kerkgenootschap Leger des Heils bestaat ultimo 2017 uit 52 korpsen, 7 buitenposten en 7 dienstencentra. Eén vestiging in Amsterdam wordt organisatorisch aangestuurd door Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg.

De mensen van Kerkgenootschap Leger des Heils

Het Leger des Heils is een christelijke organisatie en het christelijk geloof bepaalt onze identiteit. Een identiteit die gedragen wordt door de mensen die bij ons actief zijn.

Heilssoldaten, adherent-leden en jongsoldaten

Heilssoldaten zijn christenen, die met goedkeuring van de Pastorale Raad zijn ingeschreven als lid van het Leger des Heils, nadat hij/zij de Krijgsartikelen (Verbond van een Heilssoldaat) heeft ondertekend. Heilssoldaten verklaren zich in te zetten voor de doelstelling van Kerkgenootschap Leger des Heils en doen daarbij een aantal beloftes voor hun levensstijl. Zo beloven zij geen alcohol en drugs te gebruiken en niet te roken. De motivatie hiervoor is dat een heilssoldaat een voorbeeld wil zijn en anderen wil helpen dit voorbeeld te volgen. Dit voorbeeld is ook een protest tegen de gevaren van verslavende middelen voor mens en maatschappij. Heilssoldaten dragen op vrijwillige basis het Leger des Heilsuniform.

Christenen die hun geestelijk thuis vinden bij Kerkgenootschap Leger des Heils en die geen actief lid zijn van een andere kerkelijke denominatie, maar die geen heilssoldaat willen zijn, kunnen adherent-lid worden. Zij onderschrijven wel de doelstellingen van Kerkgenootschap Leger des Heils, maar leggen geen beloftes af en dragen ook geen uniform.

Daarnaast kennen we jeugdleden: de 'jongsoldaten'. Zij leggen de jongsoldatenbelofte af en doen mee aan jeugdprogramma's binnen het kerkelijk werk.

Vrijwilligers

Vrijwilligers nemen binnen Kerkgenootschap Leger des Heils een belangrijke plaats in. Hoewel het aantal vrijwilligers constant verandert en de duur en de mate van hun inzet vaak heel verschillend is, blijft hun werk en inzet van groot belang. Daarbij is het belangrijk dat vrijwilligers het doel, de missie en de visie van de organisatie kennen en kunnen uitdragen. Niet alleen de werkzaamheden van vrijwilligers zijn verschillend, maar ook de (intrinsieke) motivatie van de vrijwilligers is divers:

- verlangen om anderen te helpen;
- door het geloof geïnspireerd;
- een 'verplicht' gestelde tegenprestatie om een uitkering te behouden;
- uit burgerplicht.

Heilsofficieren

Een bijzondere groep heilssoldaten wordt gevormd door onze heilsofficieren. Heilssoldaten kunnen officier worden, als zij op basis van een geestelijke roeping hun leven beschikbaar willen stellen aan God en het Leger des Heils. Als officieren werken zij fulltime voor de organisatie, maar ze krijgen daarvoor geen salaris. Het Leger des Heils voorziet wel in hun levensonderhoud. Officieren hebben een rang, zoals kapitein of majoor. Deze rangen zijn vooral gebaseerd op het aantal jaren dat iemand officier is. Het officierschap is een levenslange invulling. Wel worden officieren op de wettelijk pensioengerechtigde leeftijd op retraite gesteld, wat inhoudt dat zij uit hun actieve dienst terugtreden.

Binnen Kerkgenootschap Leger des Heils geven officieren vaak leiding aan een korps (kerkelijke gemeente). Binnen andere onderdelen van het Leger des Heils zijn zij veelal verantwoordelijk voor functies op het gebied van pastoraat, geestelijke verzorging en/of andere ondersteunende activiteiten.

Medewerkers

Kerkgenootschap Leger des Heils heeft geen personeel in loondienst maar maakt voor het vervullen van een aantal taken, op basis van detacheringsovereenkomsten, gebruik van medewerkers van Stichting Leger des Heils Dienstverlening.

Een christelijke levensovertuiging wordt daarbij gezien als een belangrijke competentie. Bij het aannamebeleid telt dit net zo zwaar mee als alle andere competenties, zoals vakbekwaamheid en geschiktheid.

3. Relatie met belanghebbenden

Kerkgenootschap Leger des Heils onderkent een aantal groepen van belanghebbenden:

Leden, bezoekers, deelnemers en vrijwilligers

Individuele leden, bezoekers, deelnemers en vrijwilligers leggen en onderhouden zelf de relatie met elkaar en geven zo inhoud aan de gezamenlijke buurt of maatschappelijke dienstverleningsactiviteit en/of geloofsgemeenschap. De korpsofficieren en/of hiervoor aangestelde (vrijwillige) medewerkers, zijn aanspreekpunt voor individuele mensen.

Korpsen, buitenposten en dienstencentra

Het Kerkgenootschap is georganiseerd in korpsen, buitenposten en dienstencentra. In algemene zin geldt dat in deze buurtgerichte geloofs- en ontmoetingsplekken korpsraden en/of pastorale raden fungeren. De korpsofficieren, of hiervoor aangestelde medewerkers onderhouden hiermee de relatie.

Clientgroepen, deelnemers, bezoekers en vrijwilligers van projecten van IOS

De afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking (IOS) ondersteunt vanuit Nederland projecten op het gebied van duurzame ontwikkeling. Het Leger des Heils is internationaal verankerd in de lokale samenleving, met als basis de geloofsgemeenschappen van waaruit scholen, maatschappelijke centra, ziekenhuizen en klinieken zijn/worden ontwikkeld en in stand gehouden. De leidinggevendenden van het lokale Leger des Heils onderhouden hiermee de relatie. Daarvoor aangewezen medewerkers van de afdeling IOS onderhouden de relatie met het lokale Leger des Heils. Daarbij wordt intensief samengewerkt met het mondiale coördinatiepunt voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking van The Salvation Army in Londen.

Officieren en medewerkers

Leidinggevendenden bespreken met individuele officieren en medewerkers de voortgang van de dagelijkse werkzaamheden en de omstandigheden waaronder dit gebeurt. Tijdens werkconferenties en –congressen worden ontwikkelingen binnen het kerkgenootschap besproken. Daarnaast onderhoudt het bestuur de relatie met de overlegorganen voor actieve officieren en op retraite gestelde officieren.

Leger des Heils entiteiten

Binnen de Territoriale Raad stemmen de bestuurders van de verschillende juridische entiteiten van het Leger des Heils het strategisch beleid en de richting en koers van het Leger des Heils als geheel af. Het bestuur van het kerkgenootschap, de Territoriaal Presidente Vrouwenorganisaties en de Veldsecretaris hebben zitting in de Territoriale Raad.

Samenwerkingsrelaties

Kerkgenootschap Leger des Heils werkt op landelijk niveau samen met een aantal andere christelijke/kerkelijke/maatschappelijke organisaties, al dan niet binnen een samenwerkingsverband, zoals met de Raad van Kerken in Nederland, Missie Nederland, Landelijk Overleg voor Vrijwilligersorganisaties in de Zorg, Micha, Youth for Christ en Scouting Nederland. Ten behoeve van de afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking (IOS) is Kerkgenootschap Leger des Heils lid de christelijke ontwikkelingsorganisaties Prisma en PerspActive. Voor projecten van IOS wordt samengewerkt met organisaties als EO-Metterdaad en Edukans.

De relatie met samenwerkingsrelaties wordt onderhouden door hiervoor aangewezen officieren en/of medewerkers.

Milieu en duurzaamheid

De afdeling Vastgoed & Facilitymanagement heeft het Leger des Heils aangemeld bij het Milieu Platform Zorgsector met bijbehorende deelname aan de Milieuthermometer Zorg. De Milieuthermometer Zorg is een certificeerbaar milieumanagementsysteem dat een duurzame bedrijfsvoering stimuleert en borgt. Met het deelnemen aan de Milieuthermometer Zorg wordt voldaan aan de energie-audit van de wet EED, de Energie Efficiency Directive.

Het Leger des Heils in Nederland heeft een centraal inkoopbeleid. Leveranciers worden mede geselecteerd op basis van de mate waarin zij scoren op de terreinen: sociale voorwaarde, social return en duurzaamheid.

4. Bestuur

Op 14 december 2017 zijn de statuten van Kerkgenootschap Leger des Heils gewijzigd. Deze statutenwijziging houdt in dat het bestuur van het Kerkgenootschap bestaat uit de Territoriaal Commandant (voorzitter), de Chef-secretaris (vice voorzitter) en een officier van het Leger des Heils (secretaris/penningmeester).

Het bestuur bestaat per 31 december 2017 uit:

- Commissioner drs. J.C.IJ. van Vliet (voorzitter)
- Kolonel H. Andersen (vice-voorzitter)
- Lt.- kolonel J.A. den Hollander (secretaris/penningmeester)

Kerkgenootschap Leger des Heills wordt operationeel geleid door de Veldsecretaris (per 31 december 2017: Majoor drs. R.W.E. de Vree).

Tot 14 december 2017 bestond het bestuur uit Commissioner drs. J.C.IJ. van Vliet. Met betrekking tot zijn bestuurswerkzaamheden liet hij zich bijstaan door het Beleidsoverleg Kerkgenootschap.

Het Beleidsoverleg Kerkgenootschap bestaat op 31 december 2017 uit:

Commissioner drs. J.C.IJ. van Vliet	- Commandant
Commissioner mevr. M.E. van Vliet- de Ruiter	- Territoriaal Presidente Vrouwenorganisaties
Kolonel H. Andersen	- Chef-secretaris
Kolonel L. Andersen	- Territoriaal Secretaresse Vrouwenorganisaties / Hoofd Opleiding Officieren
Lt.- kolonel J.A. den Hollander	- Financieel secretaris
Majoor drs. R.W.E. de Vree	- Veldsecretaris

In aanwezigheid van het Beleidsoverleg Kerkgenootschap heeft het bestuur in 2017 onder meer de volgende besluiten genomen:

- bespreking en vaststelling van de jaarrekening 2016;
- vaststelling begroting 2018;
- goedkeuring inzet van middelen (mensen en geld) ten behoeve van internationale ontwikkelingsprojecten;
- diverse aan- en verkopen van onroerende goederen;
- accorderen van de voorlopige besluiten van de Raad Onroerend Goed.

Externe accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. fungeert sinds het boekjaar 2010 als externe accountant van Stichting Leger des Heils Dienstverlening, waarbij vanaf boekjaar 2015 de heer F.E. van Kommer RA optreedt als tekenend accountant.

5. Beleid, inspanningen en prestaties

Kerkgenootschap Leger des Heils organiseert op verschillende momenten gedurende het jaar activiteiten voor verschillende doelgroepen. Dit gebeurt zowel landelijk als op lokaal (korps)niveau. De activiteiten zijn steeds vaker projectmatig, afhankelijk van de actualiteit en de mogelijkheden van het korps en de behoeften van de mensen die interesse tonen.

In 2017 kwamen gemiddeld 20.068 (2016:19.810) mensen per week, voor het eerst of opnieuw, in aanraking met activiteiten van Kerkgenootschap Leger des Heils.

De zondagse samenkomsten werden bezocht door 3.333 mensen (2016: 3.248).

Gemiddeld namen 8.774 mensen (2016: 8.061) per week deel aan de buurtgerichte activiteiten zoals buurthuiskamers, maaltijdprojecten, educatieve en ontspanningsactiviteiten. De tweedehandskleding/kringloopwinkels werden in 2017 wekelijks gemiddeld door 6.960 mensen (2016: 7.535) bezocht.

De kerkelijke maatschappelijke hulpverlening begeleidde in 2017 wekelijks 1.011 (2016: 966) personen met psychosociale en/of schuldenproblematiek.

Daarnaast namen in totaal 2.412 mensen (2016: 1996) mensen deel aan een sociale vakantie. In samenwerking met Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg werden 40 sociale vakantieweken door vrijwilligers van het kerkgenootschap georganiseerd in 50/50 Hotel 'Belmont' in Lunteren.

Ontwikkeling ledenaantal

Hoewel de buurtgerichte activiteiten in de afgelopen jaren een groei laten zien, ontkomt ook Kerkgenootschap Leger des Heils niet aan de effecten van ontkerkelijkheid:

	2015	2016	2017	mutaties 2016-2017	%
Adherent	1.208	1.190	1.166	-24	-2,02%
Heilssoldaten	3.734	3.612	3.473	-139	-3,85%
Jongsoldaat	357	346	354	8	2,31%
	5.299	5.148	4.993	-155	-3,01%

Regionalisering

In 2017 is begonnen met de regionalisering binnen Kerkgenootschap Leger des Heils. In drie pilot-regio's werden regio-officieren aangesteld die, samen met de korpsofficieren uit de omgeving en vertegenwoordigers uit de andere entiteiten van het Leger des Heils, nadenken over versterking en ontwikkeling van het lokale en regionale werk van het Leger des Heils. De regio-indeling binnen het kerkgenootschap is gelijk aan die van Stichting Welzijns- en Gezondheidszorg.

NCD (Natural Church Development)

Zeven korpsen zijn in 2017 gestart met NCD. Inmiddels doen ruim 30 korpsen mee aan het proces van natuurlijke gemeente groei. In 2017 heeft de grootste groep voor de tweede keer een survey ingevuld. Naar aanleiding van de suveys gaat men in een korps aan de slag en probeert de zogeheten mininumfactor te verbeteren. Daarnaast wordt gevierd wat goed gaat. NCD komt steeds meer op de kaart te staan binnen het Kerkgenootschap Leger des Heils. In 2017 is NCD ingebed in het kerkelijk bureau. Ook in 2018 worden diverse deskundigheidsbevorderende dagen aangereikt aan de lokale werkgroepen van NCD. In 2018 vindt een uitgebreide 'coach-training' plaats, die als doel heeft dat beschikt kan worden over een grotere groep erkende en getrainde coaches, die het lokale NCD-proces kunnen begeleiden.

Scouting

In 2017 zijn op Urk (scouting) en in Amsterdam-Noord (avonturengroep) nieuwe groepen succesvol gestart. In Ede (korps Valleistreek en 'Bij Bosshardt) is ook een begin gemaakt. In 2018 wordt gewerkt aan nieuwe locaties, zoals Sneek en Lelystad,

Mode maken

Dit project loopt inmiddels op 25 locaties. De projectopzet is laagdrempelig en voorziet nog steeds in een behoefte. De activiteit start onder leiding van de landelijke coördinator. Vervolgens wordt onder deelnemers ter plaatse gezocht naar een lokale leidinggevende. Met name deelnemers van buiten de organisatie worden hierdoor bereikt. De gemiddelde deelname bedraagt per locatie is 7-10 deelnemers.

Landelijke activiteiten

Landelijk werden in 2017 de volgende bijeenkomsten/events/toerustingsactiviteiten georganiseerd:

- Bezinningsdag;
- Bezoek van de Generaal;
- Brassweekend;
- Geestelijke dag;
- Internationaal weekend voor kinderen & jeugd;
- IOS-ambassadeursontmoetingen;
- Jongsoldatendoedagen;
- Kerkproeverij;
- Kerstconcerten / Kerst op de Dam;
- Kinder- en Tienerwerkersconferentie;
- Koempoelan;
- Korpsradenconferentie;
- Kunst & Theatergala;
- Landelijke collecte;
- Landelijke ontmoeting werkplan/begroting;
- Landelijke vrijwilligersdagen;
- Landelijke werkbespreking korpsofficieren;
- Mannenconferentie;
- NCD (Natural Church Development) ontmoetingen;
- Ontmoetingsdagen;
- Oud & Nieuw-vakantiedagen;
- Sociale vakanties;
- SPA (School of Performing Arts)
- Uitzending & welkom kadetten;
- Vrouwenconferentie;
- Werkconferentie officieren;
- World Servants-project;
- Youth Festival.

Hierbij een korte beschrijving van een aantal van deze activiteiten:

Bezinningsdag

De inhoud van deze dag is gericht op de geestelijke groei van de deelnemers. Deze dag vindt plaats op de eerste zaterdag in de lijdenstijd. Daarmee wordt een periode gemarkeerd waarin mensen zich kunnen voorbereiden op de 40-dagentijd richting Goede Vrijdag en Pasen. Aan de hand van een thema worden de deelnemers bepaald bij hun eigen geestelijk leven. Kenmerkend voor deze dag is dat een inleiding richting geeft aan een aantal aan het thema gerelateerde workshops.

De doelgroep: korpsleden die de behoefte hebben om zich geestelijk te verdiepen in verbondenheid met medegelovigen.

Landelijke ontmoeting werkplan/begroting

In september 2017 werd in 50|50 Hotel 'Belmont' een bijeenkomst georganiseerd voor alle korpsofficieren, als ook vertegenwoordigers uit de korpsraden. De visie en het meerjarenbeleid van het Kerkgenootschap werden gepresenteerd. Verder was er aandacht voor de begroting 2018. De bijeenkomst werd goed bezocht. De bijeenkomst was de aftrap voor alle locaties om een ingevuld werkplan en eigen begroting in te dienen. Voor het eerst is op alle werkplannen inhoudelijke feedback gegeven en is een proces opgestart, waarmee enkele malen per jaar de huidige stand van zaken rondom werkplan en begroting tegen het licht wordt gehouden. Dit krijgt in 2018 een vervolg.

Mannenconferentie

De mannenconferentie vierde in 2017 zijn eerste lustrum. Ruim 150 mannen namen deel aan deze inspirerende conferentie. In het ochtendprogramma zijn er vier prominente christelijke sprekers, die het thema inleiden. 's Middags wordt in verdiepingssessies verder doorgepraat met de inleiders en de deelnemers. De dag wordt omlijst met samenzang, een tekst uit de Bijbel en gebed. De initiator van deze dag is Commissioner Hans van Vliet.

Vrouwenconferentie

In 2017 werd voor het eerst de vrouwenconferentie van het Leger des Heils georganiseerd rondom het thema: "Een sterke vrouw, zoals jij!". Ruim 200 vrouwen namen hieraan deel. Vier inspirerende sprekers leidden het

thema in waarna er 's middags in verdiepingssessies over kon worden doorgepraat. Verder kenmerkte de dag zich door theater, samenzang, een woord uit de Bijbel en gebed.

Sociale vakanties

Deze vakanties zijn gericht op verschillende doelgroepen: ouderen, vrouwen, gezinnen. Voor alle doelgroepen geldt, dat deelnemers zelf over onvoldoende financiële middelen beschikken om op vakantie te gaan. Het is voor hen een unieke gelegenheid om er een keertje tussenuit te kunnen. De vakanties worden georganiseerd door vrijwilligers van het kerkgenootschap. Er wordt een programma samengesteld rekening houdend met de wensen van de groep, waaraan mensen kunnen deelnemen, binnenshuis zowel als buitenshuis. Diverse onderdelen zijn: kennismakingspel, film, oud-Hollandse spelen, boswandeling, verkennen van de omgeving, winkelen, bingo, samen zingen, overdenkingen passend bij de tijd van het jaar. Samen contact hebben d.m.v. maaltijden en gesprekken onderling. Er is veel tijd en aandacht voor de deelnemers.

Landelijke vrijwilligersdagen

Het doel van deze dagen is om vrijwilligers, werkzaam binnen het Leger des Heils wegwijs te maken binnen de organisatie. Ontmoeting en 'erkenning' staan centraal. Aan de volgende aspecten wordt aandacht gegeven: opdoen van inspiratie, deskundigheidsbevordering, informatie-uitwisseling en ondersteuning. Tevens is deze dag een soort 'dankjewel' aan de vrijwilligers, die zich het gehele jaar belangeloos inzetten. Vanwege het toenemende aantal vrijwilligers werden er in november 2017 voor het eerst twee vrijwilligersdagen georganiseerd, die beide bezocht werden door zo'n 200 vrijwilligers.

Vrijwilligers

Vrijwilligers ontvangen over het algemeen geen financiële vergoeding. Onkosten worden doorgaans wel vergoed. In een aantal gevallen wordt een vrijwilligersvergoeding verstrekt, die past binnen de fiscale regelgeving.

Beleid tegen ongewenst gedrag

Om ongewenst gedrag binnen de organisatie tegen te gaan, heeft het Leger des Heils beleid ontwikkeld en vastgelegd in de kadernota seksuele intimidatie, agressie, geweld en pesten (SIAG-P). Binnen de organisatie zijn aandachtsfunctionarissen SIAG aangesteld en er is landelijk een vertrouwenspersoon beschikbaar. Medewerkers en officieren kunnen de vertrouwenspersoon rechtstreeks benaderen. Het telefoonnummer is vermeld in het personeelsblad.

5.1 Risico's en onzekerheden

Afnemend aantal leden

De rol van religie in de samenleving is verminderd. Ook wordt religie minder dan vroeger als sociaal bindmiddel beschouwd. Tevens is terughoudendheid te bespeuren in het beleven van spiritualiteit binnen institutionele kaders, zoals binnen kerken. Verder is er in de Nederlandse samenleving sprake van een toegenomen levensverwachting en vergrijzing binnen de bevolkingssamenstelling. Het Leger des Heils heeft een eigen cultuur en traditie. Dit kan zowel aantrekkelijk als belemmerend zijn voor nieuwe leden. De uitdaging voor onze geloofsgemeenschappen is dan ook om, met behoud van waarden en normen, missie en identiteit, innovatieve activiteiten te ontwikkelen die een brug slaan naar mensen om op een eigentijdse wijze kerkelijk actief te worden. De organisatie wil vanuit haar missionaire grondslag echter het aantal kerkelijk betrokken personen zien groeien. Het Kerkgenootschap richt zich dan ook op vitalisering van de geloofsgemeenschappen en betere toerusting van het lokale (vrijwilligers)kader.

Structureel dekkingstekort Kerkgenootschap

De kerkelijke activiteiten worden, met uitzondering van een deel van de kerkelijke sociale hulpverlening, niet vanuit overheidsmiddelen gefinancierd, maar door kerkelijke (leden)bijdragen, de opbrengst van tweedehands textiel, beleggingsopbrengsten en een deel van de inkomsten uit nalatenschappen. Het blijft noodzakelijk om in de komende jaren aanvullende maatregelen te nemen om tot een structureel financieel gezonde huishouding te komen.

Binnen het Leger des Heils in Nederland was ultimo 2017, na verwerking van inkomsten uit fondsenwerving, giften, nalatenschappen e.d. en de verstrekte bijdragen hieruit, voor de continuïteit van activiteiten van Kerkgenootschap Leger des Heils voldoende vermogen in reserves en fondsen beschikbaar, namelijk € 52,8 miljoen (ultimo 2016: € 54,4 miljoen).

Activiteiten IOS

Een deel van de inkomsten voor onze activiteiten op het gebied van internationale ontwikkelingssamenwerking komt incidenteel via institutionele kanalen zoals strategische partnerships van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de Europese Unie in Brussel en eventueel noodhulpgelden vanuit acties. IOS is lid van PerspActive, een samenwerkingsverband opgericht voor gezamenlijke programmaontwikkeling in de Derde Wereld. PerspActive leden gaan in wisselende samenstelling strategische partnerships aan met institutionele fondsen van over de hele wereld. De internationale Leger des Heils-organisatie (in Londen) is lidmaatschap van de ACT Alliance, een samenwerking van 140 kerkelijke ontwikkelingsorganisaties in de wereld. Binnen ACT wordt op nationaal niveau in meer dan 100 landen verantwoordelijkheden afgestemd inzake noodhulpverlening en gezamenlijke aanbesteding gedaan op fondsen. Hierdoor bestaat er toegang tot meerdere externe financieringskanalen, die ervoor moet zorgen dat het huidige volume aan meerjarige projecten gehandhaafd kan blijven en daarmee de kwetsbaarheid voor plotseling inkomstenverlies verder afneemt.

De ontwikkelingsprojecten worden geïnitieerd en uitgevoerd door lokale afdelingen van het Leger des Heils in de hele wereld, waarbij een gestroomlijnde projectuitvoering niet altijd gegarandeerd is. Aangezien het hier gaat om de inzet van publieksgelden vanuit Nederland ten behoeve van kwetsbare mensen in ontwikkelingslanden, is zorgvuldigheid bij iedere stap in de projectopzet, -uitvoering en –rapportage noodzakelijk. Onjuistheden kunnen snel uitwerking hebben op het imago van het Leger des Heils in Nederland. Hiertoe is een specifieke kwaliteitsorganisatie door het Leger des Heils (nationaal en internationaal) ingericht die vanuit meerdere invalshoeken toezicht houdt. Daarnaast werkt IOS Nederland in toenemende mate samen met collega-ontwikkelingsorganisaties uit Nederland waarmee in coalitieverband wordt gewerkt. Door vooraf heldere afspraken te maken over doel en werkwijze wordt het risico van fouten en teleurstellingen grotendeels weggenomen.

Ten behoeve van medewerkers die reizen naar 'niet-veilige' landen is een 'Safety & Security policy' ontwikkeld en geïmplementeerd. Reizende medewerkers zijn getraind op security assessment voorafgaand aan een reis. Daarnaast hebben zij een 'outdoor veiligheids- en medische training' op gedrag en vaardigheden gevolgd. Tevens is een Crisis Management Team geïnstalleerd en getraind dat in geval van een veiligheidsincident met een Leger des Heilsmedewerker buiten onze landsgrenzen direct bijeenkomt en actie onderneemt. Ten slotte worden de medewerkers die reizen naar gebieden met een verhoogd gezondheidsrisico, periodiek medisch gekeurd.

Binnen het Leger des Heils in Nederland was ultimo 2017, na verwerking van inkomsten uit fondsenwerving, giften, nalatenschappen e.d. en de verstrekte bijdragen hieruit, voor de continuïteit van activiteiten van IOS voldoende vermogen in reserves en fondsen beschikbaar, namelijk € 9,4 miljoen (ultimo 2016: € 10,5 miljoen).

5.2. Gang van zaken tijdens het boekjaar

Het boekjaar 2017 sluit met een nadelig resultaat van € 352.000 (begroot: nihil).

Per saldo is boekjaar 2017 vrijwel overeenkomstig de begroting verlopen. De exploitatie van het Kerkgenootschap, exclusief IOS, bestaat in belangrijke mate uit vaste kosten, waarvan de kosten voor personeel ongeveer 40% in beslag nemen, en de huisvestingskosten ca. 25%.

Positief is de stijgende trend van de opbrengst van de landelijke collecte en een lichte stijging van de kledingopbrengst. Daar staat tegenover dat de meeropbrengst van de Strijdkreet, in overeenstemming met de verwachting, verder terugloopt en de kerkelijke opbrengst per saldo stagneert.

IOS heeft minder projecten uitgevoerd dan verwacht waardoor zowel de overige lasten (activiteitskosten) als de bijdragen van Stichting Leger des Heils en Stichting Leger des Heils Fondsenwerving lager zijn dan begroot. Aangezien zowel de lasten, baten, bijdragen van andere Leger des Heils entiteiten en reserves en fondsen voor IOS separaat worden verantwoord, is het effect op de reserves en fondsen van Kerkgenootschap Leger des Heils neutraal.

6. Vooruitzichten en begroting 2018

'Saving souls, growing saints and serving suffering humanity' vormt nog altijd de kern van onze missie. De liefde van Jezus uitdragen in daad en woord. De inhoud en richting van onze activiteiten wordt ingegeven door de bijbelse opdracht 'God lief te hebben boven alles en je naaste als jezelf', in de context van deze tijd.

Het Leger des Heils wil in de komende jaren het aantal geloofsgemeenschappen uitbreiden. Christelijke geloofsgemeenschappen door heel Nederland, waar mensen op zondagochtend of doordeweeks samen komen om hun geloof in God te delen. De geloofsgemeenschappen richten zich op zowel gelovigen als op mensen die niet veel met kerk en geloof hebben maar die een mogelijkheid zoeken om iets te doen met of voor een ander. De geloofsgemeenschappen hebben en houden hun basis in buurten en wijken.

Daarbij kijken we goed naar wat we al doen en wat werkt, en gaan we op zoek naar manieren om nóg beter in te spelen op wat er in buurten nodig is. Gastvrijheid en toegankelijkheid staan hierin voorop. Belangrijke gebieden waarin het Leger des Heils in buurten actief is of nog meer wil worden, zijn:

- Vrije tijd
- Zingeving en geloofsoriëntatie
- Aangaan of herstellen van relaties

Hierbij streeft het Leger des Heils niet naar 'veel en groot', maar naar 'kleinschalig en laagdrempelig'.

Zodat mensen vanuit echtheid en oprechtheid aansluiting kunnen vinden bij elkaar. De rol van vrijwilligers en ervaringsdeskundigen wordt belangrijker.

De buurtgerichte activiteiten zoals buurthuiskamers, scouting, kledingwinkels, hobby- en vrijetijdsactiviteiten worden uitgebreid. De geloofsgemeenschappen worden meer ontmoetingsplekken, waarbij een open sfeer uitnodigt om het ook over diepere levens-/geloofsvragen te hebben. Een deel van de activiteiten zal zich specifiek richten op persoonlijke groei in geloof.

Medio 2018 wordt de ingezette regionalisering binnen het kerkgenootschap uitgebreid met 4 nieuwe regio's. De regionalisering is gelijk aan de regio-indeling van de Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. De nadruk komt, vooral in buurten en regio's, meer te liggen op samenwerking tussen de diverse onderdelen van de Leger des Heils-entiteiten ('One Army'-gedachte).

De begroting voor 2018 is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2018	Exploitatie 2017
<u>BATEN</u>		
Giften	500	539
Contributies / bijdrage deelnemers	489	489
Kerkelijke bijdragen	1.295	1.329
Sociale verkoop kleding en meubelen	1.566	1.512
Periodieken	60	76
Meeropbrengst 'Strijdkreet'	16	44
Overheidssubsidies	132	134
Rente	0	0
Boekwinst bij verkoop gebouwen	0	123
<u>Totale baten</u>	4.058	4.246
<u>LASTEN</u>		
Personeelskosten	4.982	4.737
Huisvestingskosten	2.709	2.865
Organisatiekosten	2.704	2.544
Activiteitskosten Nederland	1.673	1.505
Activiteitskosten Internationaal	3.126	2.314
<u>Totale lasten</u>	15.194	13.965
<u>EXPLOITATIERESULTAAT</u>	-11.136	-9.719
Bijdrage Stichting Leger des Heils	7.770	6.609
Bijdrage Stichting LdH Fondsenwerving	2.275	2.758
<u>SALDO</u>	-1.091	-352

Het begroot resultaat 2018 bedraagt € 1.091.000 negatief. Dit tekort kan worden gedekt uit het aanwezige vermogen.

Almere, juni 2018

Commissioner drs. J.C.IJ. van Vliet
Kolonel H. Andersen
Lt.- kolonel J.A. den Hollander

Commandant
Chef-secretaris
Financieel secretaris

II. JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2017			
(na resultaatbestemming)		31 december 2017	31 december 2016
Actief			
<u>VASTE ACTIVA</u>			
Materiële vaste activa	1.	34.186	36.785
Financiële vaste activa	2.	<u>236</u>	<u>255</u>
		34.422	37.040
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>			
Vorderingen en overlopende activa	3.	11.947	10.061
Liquide middelen	4.	<u>1.062</u>	<u>999</u>
		13.009	11.060
Totaal		<u><u>47.431</u></u>	<u><u>48.100</u></u>
Passief			
<u>Reserves en fondsen</u>			
Bestemmingsreserves	5.	33.632	36.057
Overige reserves		<u>7.331</u>	<u>5.258</u>
		40.963	41.315
<u>VOORZIENINGEN</u>	6.	5.676	5.908
<u>KORTLOPENDE SCHULDEN</u>	7.	792	877
Totaal		<u><u>47.431</u></u>	<u><u>48.100</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017				
		Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN				
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	9.	3.041	3.052	2.932
Subsidiebaten	10.	134	98	173
Giften en baten uit eigen fondsenwerving	11.	1.912	1.640	2.000
Financiële baten	12.	-	-	44
<u>SOM DER BATEN</u>		5.087	4.790	5.149
<u>LASTEN</u>				
Personeelskosten	13.	4.737	4.339	4.416
Afschrijvingen op vaste activa	14.	897	779	100
Overige lasten	15.	9.172	10.013	8.537
<u>SOM DER LASTEN</u>		14.806	15.131	13.053
<u>EXPLOITATIERESULTAAT</u>		-9.719	-10.341	-7.904
Bijdrage Stichting Leger des Heils	16.	6.268	7.427	6.603
Bijdrage Stichting Leger des Heils Dienstverlening	16.	341	250	-
Bijdrage Stichting Leger des Heils Fondsenwerving	16.	2.758	2.664	1.784
<u>SALDO</u>		-352	-	483
<u>VERDELING SALDO</u>				
Toevoeging aan de bestemmingsreserves		-2.425		964
Onttrekking/Toevoeging aan de overige reserves		2.073		-481
<u>SALDO</u>		-352	-	483

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017			
	2017		2016
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Bedrijfsresultaat		-352	439
Aanpassingen voor:			
- afschrijvingen	1.022		1.114
- mutaties voorzieningen	<u>-232</u>		<u>-579</u>
		790	535
Veranderingen in vlottende middelen:			
- vorderingen	-1.886		190
- kortlopende schulden	<u>-85</u>		<u>131</u>
		-1.971	321
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		<u>-1.533</u>	<u>1.295</u>
Ontvangen interest	-		44
Betaalde interest	<u>-</u>		<u>-</u>
		-	44
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-1.533	1.339
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings materiële vaste activa	-193		-2.462
Desinvesteringen materiële vaste activa	1.770		404
Mutatie langlopende vorderingen	<u>19</u>		<u>32</u>
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		1.596	-2.026
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Aflossing langlopende schulden	<u>-</u>		<u>-</u>
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-	-
Mutatie geldmiddelen		<u>63</u>	<u>-687</u>

4. GRONDSLAGEN VAN DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Algemeen

(alle bedragen zijn in duizenden euro's)

Activiteiten

Het Kerkgenootschap Leger des Heils stelt zich ten doel om op elke daartoe geschikte plaats, tijd en wijze het Evangelie -met name de daarin vervatte oproep tot bekering- in woord en daad uit te dragen, in ontmoeting met de medemens ook aandacht gevend aan diens maatschappelijke noden en behoeften en daarin trachten te voorzien, hetzij vanuit de eigen organisatie, hetzij door anderen, er van uitgaande dat voor het waarlijk samenleving-zijn naar Gods bedoeling nodig is: ieders bekering tot en gehoorzaamheid aan Jezus Christus. In het kader van deze doelstelling wordt directe materiële en immateriële hulp verleend aan mensen, die deze hulp willen aanvaarden.

Verbonden partijen

Kerkgenootschap Leger des Heils is onderdeel van het Leger des Heils in Nederland. De Jaarrekening van Kerkgenootschap Leger des Heils wordt opgenomen in de jaarrekening van het Leger des Heils in Nederland. De volgende juridische entiteiten van het Leger des Heils in Nederland worden als met Kerkgenootschap Leger des Heils verbonden partijen aangemerkt:

- Scouting vereniging Leger des Heils
- Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg
- Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering
- Stichting Leger des Heils
- Stichting Leger des Heils Dienstverlening
- Stichting Leger des Heils ReShare
- Stichting Leger des Heils Fondsenwerving
- Stichting Majoor Bosshardtprijs.

Scoutingvereniging Leger des Heils

Scoutingvereniging Leger des Heils heeft tot doel bij te dragen in de ontwikkeling van jonge mensen en gestalte te geven aan het scoutingspel van de Leger des Heils-scoutinggroepen, dat gebaseerd is op de ideeën van Lord Baden Powell en de Bijbel. De vereniging onderhoudt contacten met Scouting Nederland en andere scoutinggroepen.

Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg

Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg is verantwoordelijk voor de professionele gezondheidszorg en het welzijnswerk van het Leger des Heils in Nederland. Hierbij gaat het om maatschappelijke opvang, ouderen- en gezondheidszorg, jeugdhulp, verslavingszorg, preventie en maatschappelijk herstel. De stichting is landelijk actief vanuit verschillende werkeenheden en vestigingen.

Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering

Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering is verantwoordelijk voor de uitvoer van wettelijke maatregelen zoals ondertoezichtstelling, voogdij, jeugdreclassering en reclasseringstoezicht, advies en begeleiding. De stichting is landelijk actief vanuit verschillende vestigingen.

Stichting Leger des Heils

Stichting Leger des Heils is verantwoordelijk voor het beheer van geldmiddelen en de verdeling van onbestemde centrale inkomsten over de andere Stichtingen en het Kerkgenootschap.

Stichting Leger des Heils Dienstverlening

Stichting Leger des Heils Dienstverlening verleent tegen kostprijs ondersteunende diensten aan de andere stichtingen en het Kerkgenootschap. Stichting Leger des Heils ReShare valt onder de verantwoordelijkheid van de Stichting Leger des Heils Dienstverlening.

Stichting Leger des Heils ReShare

Stichting Leger des Heils ReShare draagt actief bij aan verbetering van het milieu, door hergebruik en recycling van ingezamelde goederen. De stichting stelt ingezamelde goederen ter beschikking aan kwetsbare mensen en

verkoopt deze, al dan niet in eigen winkels. Deze activiteiten zijn er ook op gericht om werkaanbod voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te creëren.

Stichting Leger des Heils Fondsenwerving

Stichting Leger des Heils Fondsenwerving houdt zich bezig met het werven van fondsen ten behoeve van de maatschappelijke en humanitaire activiteiten van de instellingen en organisaties die uitgaan van het Leger des Heils in Nederland. Voor het Leger des Heils in Nederland is Stichting Leger des Heils Fondsenwerving de houder van het certificaat "Erkend Goed Doel", conform de "Erkenningsregeling Goede Doelen" van het CBF, waarbij geldt dat alle onderdelen van het Leger des Heils vallen onder de CBF verantwoording.

Stichting Majoor Bosshardtprijs voor een betere samenleving

De Stichting Majoor Bosshardtprijs reikt jaarlijks een prijs uit aan persoon of organisatie die zich, naar voorbeeld van 'majoor' Bosshardt, onbaatzuchtig verdienstelijk heeft gemaakt voor een betere samenleving.

Stelselwijzigingen

In 2017 hebben geen stelselwijzigingen plaatsgevonden.

Grondslagen voor waardering van de activa en passiva

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de geldende subsidievoorwaarden en verslaggevingsregels en volgens de bepalingen van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640.

Vergelijking met voorgaand boekjaar en de begroting

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. De in de staat van baten en lasten vermelde begrotingsbedragen zijn ontleend aan de door het bestuur goedgekeurde begroting. De vergelijkende cijfers voor 2016 zijn niet aangepast.

Activa en passiva

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans en resultatenrekening zijn in de jaarrekening genummerd.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van het Kerkgenootschap zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen, opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen, liquide middelen, leningen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en terreinen van Kerkgenootschap Leger des Heils betreffen deels de bij de korpsen in gebruik zijnde gebouwen, evenals woonhuizen bestemd voor officieren in actieve dienst van het Leger des Heils. Tot het verslagjaar 2017 werden korpsgebouwen in beginsel afgeschreven over 25 jaar tot 50% van de totale aanschafwaarde van een actief, bestaande uit zowel het bedrijfsgebouw en het terrein. Over de aanschafwaarde van officierenwoningen is op enig moment gestopt met afschrijven. Gedurende het verslagjaar is op basis van een aantal hierna vermelde uitgangspunten een inschatting gemaakt om de aanschafwaarde per activum op te splitsen in bedrijfsgebouwen en terreinen, en een restwaarde te bepalen. Vanwege het schattingselement is sprake van een

onzekerheid ten aanzien van de juiste waardering. De uitkomst van de toepassing van de geformuleerde uitgangspunten is zodanig dat op totaalniveau er geen materieel verschil is tussen de boekwaarde op basis van de tot het verslagjaar 2017 toegepaste methode en de huidige methode. De voor 2018 op basis van de oude methodiek begrote afschrijvingslast bedraagt € 0,8 miljoen ; op basis van de nieuwe methodiek bedraagt de afschrijvingslast over 2018 ongeveer € 1,0 miljoen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Korpsgebouwen

Voor korpsgebouwen is een gemiddeld aandeel van de component grond verondersteld van 20%. Dit aandeel is gebaseerd op een gemiddeld perceeloppervlak van 1.314 m² en een historische grondprijs van € 80 per m² (op basis van een gemiddeld jaar van aanschaf 1981). De gemiddelde restwaarde is ingeschat op 30% totale aanschafwaarde van het gebouw met een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

Officierenhousingen

Voor officierenhousingen is een gemiddeld aandeel van de component grond verondersteld van 30%. Dit aandeel is gebaseerd op een gemiddeld perceeloppervlak van 160 m² en een gemiddelde historische grondprijs van € 300 per m² (op basis van een gemiddeld jaar van aanschaf 2005). De gemiddelde restwaarde is ingeschat op 70% totale aanschafwaarde van het gebouw met een afschrijvingstermijn van 20 jaar.

Overige vaste activa

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Groot onderhoud

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. De voorziening voor groot onderhoud is opgenomen onder de voorzieningen aan de passiefzijde van de balans. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste gebracht van deze voorziening.

Financiële vaste activa

Langlopende vorderingen en leningen u/g die onder de financiële vaste activa worden gerubriceerd, worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De reële waarde benadert de boekwaarde. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het Kerkgenootschap.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde of de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Kortlopende schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekeninghoudend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt. De reële waarde benadert de boekwaarde.

De schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen van resultaatbepaling

De bedrijfsgebouwen en terreinen betreffen deels de bij de korpsen in gebruik zijnde gebouwen, evenals woonhuizen bestemd voor officieren in actieve dienst van het Leger des Heils.

Tot het verslagjaar 2017 werd er in de financiële administratie geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfsgebouwen en terreinen vanwege het ontbreken van het inzicht bij een aantal posten in de verdeling van de aanschafwaarden over bedrijfsgebouwen en terreinen, evenals de jaren van aanschaf. Gedurende het verslagjaar is op basis van een aantal uitgangspunten een inschatting gemaakt per activum om de aanschafwaarde te splitsen in bedrijfsgebouwen en terreinen.

Vanwege het schattingselement is sprake van een onzekerheid ten aanzien van de juiste waardering. De uitkomst van de toepassing van de geformuleerde uitgangspunten is zodanig dat op totaalniveau er geen materieel verschil is tussen de boekwaarde op basis van de tot het verslagjaar 2017 toegepaste methode en de huidige methode.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, toelagen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers en officieren.

Operationele leasing

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom niet bij de organisatie ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekeninghoudend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

5. TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA**1. Materiële vaste activa***De specificatie is als volgt:*

	31-12-2017	31-12-2016
Bedrijfsgebouwen en terreinen	33.132	35.724
Installaties	209	255
Andere vaste bedrijfsmiddelen	684	806
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	161	-
Totaal materiële vaste activa	34.186	36.785

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	In uitvoering / vooruit- betalingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2017	35.724	255	806	-	36.785
Bij: investeringen	-	-	32	161	193
Af: afschrijvingen	822	46	154	-	1.022
Af: boekwaarde desinvesteringen	1.770	-	-	-	1.770
Boekwaarde per 31 december 2017	33.132	209	684	161	34.186
Aanschafwaarde	53.615	494	2.551	161	56.821
Cumulatieve afschrijvingen	20.483	285	1.867	-	22.635
Afschrijvingspercentage	0-5%	5-10%	10-33,3%	-	

Ultimo 2017 is sprake van € 161 aan investeringsverplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen.

2. Financiële vaste activa*De specificatie is als volgt:*

	31-12-2017	31-12-2016
Lening u/g Leger des Heils Tanzania Territory	98	98
Lening u/g overig	139	157
Totaal financiële vaste activa	<u>236</u>	<u>255</u>

Toelichting:

De lening u/g Leger des Heils Tanzania Territory is afgesloten in 2015 op basis van 'fixed rate'. De hoofdsom bedraagt USD 106.779. De looptijd van de lening bedraagt 10 jaar. De eerste drie jaar bedraagt de rentevoet 0% en de overige jaren 6%. De aflossing van de lening zal aanvangen na jaar drie van de lening in 7 gelijke bedragen. Als zekerheid is gesteld een nalatenschap.

Lening u/g overig heeft betrekking op leningen die zijn verstrekt aan officieren. In 2018 wordt 17 afgelost. Het langlopende deel van de lening (> 5 jaar) is 71.

3. Vorderingen en overlopende activa*De specificatie is als volgt:*

	31-12-2017	31-12-2016
Vorderingen op debiteuren	-	-
Overige vorderingen:		
- Leger des Heils entiteiten	11.861	9.236
- Personeel	48	49
- Overige	-	724
Vooruitbetaalde bedragen en overige overlopende activa	38	52
Totaal vorderingen en overlopende activa	<u>11.947</u>	<u>10.061</u>

4. Liquide middelen*De specificatie is als volgt:*

	31-12-2017	31-12-2016
Bankrekeningen	931	902
Kassen	79	74
Betalingen onderweg en kruisposten	52	23
Totaal liquide middelen	<u>1.062</u>	<u>999</u>

PASSIVA**5. Reserves en fondsen**

De reserves en fondsen bestaan uit de volgende componenten:

	31-12-2017	31-12-2016
Bestemmingsreserves	33.632	36.057
Overige reserves	7.331	5.258
Totaal reserves en fondsen	<u>40.963</u>	<u>41.315</u>

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-1-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-12-2017
Bestemmingsreserve gebouwen, terreinen en installaties	35.979	-2.478	-	33.501
Bestemmingsreserve kerstactiviteiten	78	53	-	131
Totaal bestemmingsreserves	<u>36.057</u>	<u>-2.425</u>	<u>-</u>	<u>33.632</u>

Overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-1-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-12-2017
Continuïteitsreserve	5.258	2.073	-	7.331
Totaal overige reserves	<u>5.258</u>	<u>2.073</u>	<u>-</u>	<u>7.331</u>

Toelichting:

De bestemmingsreserve gebouwen en terreinen dient ter financiering van de grond, gebouwen en installaties. Aan deze verantwoordingssystematiek ligt het beleidsuitgangspunt ten grondslag, dat aanschaffing van grond, gebouwen en installaties eerst kan plaatsvinden, indien de hiertoe benodigde middelen in de vorm van een reserve aanwezig zijn, waardoor geen rente- of aflossingsverplichtingen ter zake van de investering in grond, gebouwen en installaties ontstaan.

De bestemmingsreserve kerstactiviteiten wordt aangehouden ter dekking van kosten van sociale kerstactiviteiten voor zover deze kosten niet gedekt worden door giften.

De continuïteitsreserve dient ter egalisatie van de saldi lasten en baten en als weerstandsvermogen ter opvang van toekomstige exploitatietekorten.

Het Kerkgenootschap beschikt voorts over een aantal reserves van bestemmingsfondsen die in de jaarrekening van Stichting Leger des Heils worden verantwoord.

6. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 1-1-2017	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-12-2017
Voorziening onderhoud	5.908	809	-1.041	-	5.676
Totaal voorzieningen	<u>5.908</u>	<u>809</u>	<u>-1.041</u>	<u>-</u>	<u>5.676</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-12-2017
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	1.339
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	4.337
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	-

Toelichting

Ter gelijkmatige toerekening aan de boekjaren van de onderhoudskosten van gebouwen, installaties en terreinen worden normbedragen als kosten in de exploitatierekeningen opgenomen. De werkelijke kosten in een boekjaar worden ten laste van de voorziening gebracht. De hoogte van de normbedragen wordt bepaald op grond van de verwachte kosten over een aantal jaren ontleend aan de meerjarenonderhoudsplanning.

7. Kortlopende schulden

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-12-2017	31-12-2016
Crediteuren	149	73
Belastingen en sociale premies	54	61
Vakantiedagen	77	50
Overlopende passiva:		
- Overige overlopende passiva	512	693
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>792</u>	<u>877</u>

8. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Huurverplichtingen:

Het Kerkgenootschap Leger des Heils heeft zich verbonden voor een aantal niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen uit hoofde van erfpacht- en huurovereenkomsten ad 1.875 en leasing van vervoermiddelen ad 118.

Duur verplichtingen:

Tot 1 jaar	36
Van 1 jaar tot 5 jaar	518
Langer dan 5 jaar	1.439

Retraiteverplichtingen:

Het Kerkgenootschap Leger des Heils heeft het beheer van de retraiteverplichtingen uitbesteed aan Stichting Leger des Heils. Als gevolg daarvan worden ook de technische voorziening retraiteverplichtingen en de daarbij behorende beleggingen verantwoord bij Stichting Leger des Heils. Aangezien alle officieren van het Leger des Heils in Nederland hun verbondsbasis hebben in het Kerkgenootschap, ligt de morele verantwoordelijkheid voor de retraiteverplichtingen bij Kerkgenootschap Leger des Heils.

Fiscale eenheid voor de omzetbelasting:

Het Kerkgenootschap Leger des Heils is onderdeel van het Leger des Heils in Nederland. Het Leger des Heils in Nederland bestaat uit de volgende juridische entiteiten, Kerkgenootschap Leger des Heils, Stichting Leger des Heils, Stichting Leger des Heils Fondsenwerving, Stichting Leger des Heils Dienstverlening, Stichting Leger des Heils Reshare, Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg.

De juridische entiteiten van het Leger des Heils in Nederland vormen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Dit houdt in dat iedere entiteit hoofdelijk aansprakelijk is voor de belastingschulden van de fiscale eenheid.

Internationale Ontwikkeling & Samenwerking:

De organisatie heeft middels haar afdeling Internationale Ontwikkeling & Samenwerking (IOS) financiële verplichtingen op zich genomen om een aantal specifieke ontwikkelingsprojecten (mede) mogelijk te maken.

Uit het boekjaar bedroeg het totaal aan projectverplichtingen voor de periode na 2017 een bedrag ad 1.494

Duur verplichtingen:

Tot 1 jaar	721
Van 1 jaar tot 5 jaar	735
Langer dan 5 jaar	38

In geval van verplichtingen in USD zijn deze berekend tegen een valutakoers van 1 EUR = 1,20 USD. De financiering van dit bedrag is nagenoeg geheel afgedekt door bestemde reserves en of fondsen dan wel toegezegde (subsidie)bijdragen.

Tevens heeft het Kerkgenootschap een verplichting in de financiële bijdrage aan het werk van het Leger in Heils in Tsjechië. Deze bijdrage wordt jaarlijks bepaald en hangt samen met de bijdrage die door de internationale organisatie The Salvation Army aan Tsjechië wordt verstrekt. De bijdrage vanuit de begroting van afdeling Internationale Ontwikkeling & Samenwerking bedraagt in 2018 € 225.

6. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen x € 1.000)

BATEN**9. Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten**

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Sociale verkoop kleding en meubelen	1.512	1.495	1.391
Huuropbrengsten gebouwen	964	1.055	976
Contributies en bijdragen deelnemers	489	392	443
Periodieken	76	110	122
Totaal baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	<u>3.041</u>	<u>3.052</u>	<u>2.932</u>

Sociale verkoop kleding en meubelen betreft het resultaat uit verkopen van kleding en meubelen via de kledingbeurzen van korpsen, tegen lage prijzen, aan minderdraagkrachtigen. De kleding en meubelen worden om niet verkregen.

Onder de contributies en bijdrage deelnemers zijn de vergoedingen voor de deelname aan de diverse activiteiten verantwoord.

Onder de periodieken zijn de inkomsten uit abonnementen en doorberekeningen van de "Strijdkreet" opgenomen.

10. Subsidiebaten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Overigen	134	98	173
Totaal subsidiebaten	<u>134</u>	<u>98</u>	<u>173</u>

Dit betreft WMO-gelden bestemd voor het uitvoeren van activiteiten door enkele korpsen.

11. Giften en baten uit eigen fondsenwerving

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Kerkelijke bijdragen (collecten en patronen)	1.329	1.318	1.361
Giften	539	257	584
Meeropbrengst Strijdkreet	44	65	55
Totaal giften en baten uit eigen fondsenwerving	<u>1.912</u>	<u>1.640</u>	<u>2.000</u>

Onder de kerkelijke bijdragen zijn de bijdragen door de leden van het Kerkgenootschap Leger des Heils verantwoord.

Giften worden onder meer verkregen uit inzamelingen ten behoeve van kerstactiviteiten, sociale en internationale hulpverlening.

De meeropbrengst Strijdkreet betreft het verschil tussen de doorberekende kosten van de redactie van de "Strijdkreet" en de bij evangelisatieactiviteiten verkregen opbrengsten uit strijdkreetgelden.

12. Financiële baten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Rente deposito's bij Stichting Leger des Heils	-	-	44
Totaal opbrengsten financiële baten	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>44</u>

LASTEN**13. Personeelskosten**

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Toelagen officieren	2.804	2.900	2.937
Emolumenten en overige kosten officieren	1.291	846	1.312
Lonen en salarissen	1.204	1.021	1.004
Sociale lasten	191	156	195
Pensioenpremies	130	106	104
Personeel niet in loondienst	201	145	209
Overige personeelskosten	541	777	522
 Subtotaal	 6.361	 5.950	 6.283
 Doorbelaste personeelskosten	 -1.624	 -1.611	 -1.867
 Totaal personeelskosten	 4.737	 4.339	 4.416

Toelichting:***Toelage, emolumenten en overige kosten officieren***

Heilssoldaten kunnen officier van Kerkgenootschap Leger des Heils worden, als zij op basis van een geestelijke roeping hun leven beschikbaar willen stellen aan God en het Leger des Heils. Als officieren werken zij fulltime voor de organisatie, maar ze krijgen daarvoor geen salaris. Het Leger des Heils voorziet wel in hun levensonderhoud. Het officerschap is een levenslange invulling. Wel worden officieren op de wettelijk pensioengerechtigde leeftijd op retraite gesteld, wat inhoudt dat zij uit hun actieve dienst terugtreden.

De personele kosten van alle actieve officieren van Kerkgenootschap Leger des Heils worden via een gemiddeld bedrag doorberekend aan de aanstellingen (kostenplaatsen) op basis van het aantal afgesproken werkuren (fulltime eenheid). Aanstellingen kunnen ook buiten Kerkgenootschap Leger des Heils zijn, zowel bij de andere Leger des Heils entiteiten in Nederland als bij het Leger des Heils in het buitenland. Officieren die aangesteld zijn buiten Kerkgenootschap Leger des Heils ressorteren onder de leiding van de betreffende entiteit danwel van het Leger des Heils in het land waarin zij werkzaam zijn.

In 2017 bedroeg het doorbelastingsbedrag op jaarbasis € 54.840 per fte. Het bedrag bevat o.a. de volgende kostenposten; (bruto)toelage, huisvesting, ziektekostenverzekering, woon-werkverkeer, dienstreizen, pensioen, arbeidsongeschiktheid, opleiding / scholing, verhuiskosten en werving nieuwe officieren."

Lonen en Salarissen, sociale Lasten en pensioenpremies

Dit betreffen de personeelskosten van de medewerkers die door Stichting Leger des Heils Dienstverlening zijn gedetacheerd bij Kerkgenootschap Leger des Heils.

Doorbelaste personeelskosten

Dit betreft de doorbelasting van personeelskosten van het totaal aantal fte (tijdgelang) die zijn aangesteld buiten Kerkgenootschap Leger des Heils.

Het verloop van het aantal Nederlandse officieren in binnen- en buitenland en het verloop van (gedetacheerde) werknemers binnen het kerkgenootschap is als volgt:

	2016		2017	
	01-01	31-12	01-01	31-12
Kerkgenootschap:				
Korpsaanstelling	62,1	60,3	60,3	64,0
Overige aanstellingen	18,3	13,5	13,5	11,0
Zonder aanstelling	6,0	6,0	6,0	6,5
	86,4	79,8	79,8	81,5
(gedetacheerde) Werknemers	22,7	23,6	23,6	22,4
Totaal	109,1	103,4	103,4	103,9
Aanstellingen:				
Bestuur	4,8	5,4	5,4	4,7
Stichting Leger des Heils Dienstverlening	3,0	2,7	2,7	0,7
Kerkgenootschap	86,4	79,8	79,8	81,5
Stichting Leger des Heils Welzijns- & Gezondheidszorg	18,3	19,6	19,6	20,1
	112,5	107,5	107,5	107,0
Buitenland	20,0	17,0	17,0	16,0
Totaal	132,5	124,5	124,5	123,0

14. Afschrijvingen op vaste activa

De specificatie is als volgt:

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Materiële vaste activa	1.022	779	1.107
Boekresultaat materiële vaste activa	-125	-	-1.007
Totaal afschrijvingen op vaste activa	897	779	100

15. Overige lasten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<i>Huisvestingskosten:</i>			
Huur en erfpacht	1.199	1.321	1.103
Energie en water	465	700	608
Onderhoud	456	504	471
Belastingen en heffingen	276	157	324
Verzekeringen	105	39	70
Schoonmaakkosten	102	89	93
Doorberekeningen Stichting Leger des Heils Dienstverlening	206	203	209
Totaal huisvestingskosten	<u>2.808</u>	<u>3.012</u>	<u>2.878</u>
<i>Organisatiekosten:</i>			
Dienstreizen	222	258	226
Kosten transportmiddelen	33	32	24
Kantoorbenodigheden	210	195	216
Accountantskosten	36	35	30
Advieskosten	114	65	94
Kosten hard- en software	76	63	84
Telefoon en datalijnen	146	178	156
Bestuurskosten	670	676	672
Doorberekeningen Stichting Leger des Heils Dienstverlening	862	947	805
Overige organisatiekosten	175	203	161
Totaal organisatiekosten	<u>2.544</u>	<u>2.652</u>	<u>2.468</u>
<i>Activiteitskosten:</i>			
Activiteitskosten Nederland	1.505	1.160	1.691
Activiteitskosten internationale ontwikkelingsprojecten	2.314	3.189	1.500
Totaal activiteitskosten:	<u>3.819</u>	<u>4.349</u>	<u>3.191</u>
Totaal overige lasten	<u>9.172</u>	<u>10.013</u>	<u>8.537</u>

Toelichting:

De post huur en erfpacht is inclusief een bijdrage van de korpsen aan de voorziening onderhoud.

Onder de activiteitskosten zijn de directe kosten verantwoord van de diverse activiteiten, waaronder de hulpverlening aan mensen in geestelijke en/of sociale noodsituaties. Onder deze rubriek worden ook de kosten verantwoord voor rampenhulp en ontwikkelingsprojecten en bijdragen vanuit Nederland aan de zending.

16. Bijdragen**Stichting Leger des Heils**

Op grond van afspraken binnen het Leger des Heils in Nederland ontvangt Kerkgenootschap Leger des Heils jaarlijks van Stichting Leger des Heils een bijdrage. Deze bijdrage bestaat uit een bedrag aan door Stichting Leger des Heils ontvangen onbestemde inkomsten dat op basis van een verdeelsleutel wordt toegekend aan onder andere Kerkgenootschap Leger des Heils en de afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast bestaat deze bijdrage uit een bedrag dat door Stichting Leger des Heils is ontvangen aan bestemde inkomsten voor Kerkgenootschap Leger des Heils en de afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking.

Stichting Leger des Heils Dienstverlening

Het bestuur van Stichting Leger des Heils Dienstverlening heeft besloten om ten laste van de reserves van Stichting Leger des Heils Dienstverlening een bijdrage toe te kennen aan Kerkgenootschap Leger des Heils.

Stichting Leger des Heils Fondsenwerving

Deze bijdrage bestaat uit het totaal aan bedragen die door Stichting Leger des Heils Fondsenwerving zijn ontvangen als bestemde inkomsten voor Kerkgenootschap Leger des Heils en de afdeling Internationale Ontwikkelingssamenwerking.

7. VERANTWOORDING BEZOLDINGEN

Tabel verantwoording bezoldiging bestuurders en operationeel directeur				
	2017	2017	2017	2017
Naam	Commissioner J.C.U. Van Vliet	Kolonel H.Andersen	Lt.kolonel J.A. den Hollander	Majoor R.W.E de Vree
Aard bestuurder	Voorzitter	Vice-voorzitter	Secretaris/Penn ngmeester	Operationeel directeur
Functie	Commandant*	Chef- secretaris*	Financieel secretaris*	Veldsecretaris
Periode in dienst	1/1/2017 - 31/12/2017	1/1/2017 - 31/12/2017	1/1/2017 - 31/12/2017	1/1/2017 - 31/12/2017
Voorzitter (J = ja, N = nee)	N	N	N	N
Periode in dienst als voorzitter	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beëindiging dienstverband ultimo verslagjaar (J = ja, N = nee)	N	N	N	N
Afspraken w erktijden (J = ja, N = nee)	J	J	J	J
Deeltijdfactor (percentage)	1	1	1	1
Toelage	30.902	31.124	28.763	31.280
Werkgeversbijdrage emolumenten	5.619	1.141	5.180	2.997
Werkgeversbijdrage fondsen ziekenkas/retraite	9.806	9.806	9.806	9.806
Totaal bezoldiging 2017	46.327	42.071	43.749	44.083

De leden van het bestuur en de operationeel directeur van het Kerkgenootschap zijn officier van het Leger des Heils. De werkzaamheden door officieren van het Leger des Heils geschieden niet op basis van een dienstbetrekking, doch op grond van een gelofte. Vanaf het tijdstip waarop een officier de gelofte heeft afgelegd om zijn verdere leven in dienst van het Leger des Heils te stellen, neemt het Leger des Heils de verplichting op zich in zijn materiële behoeften te voorzien. Daartoe ontvangen officieren een maandelijkse toelage. Naast deze toelage ontvangt een officier de volgende emolumenten: er wordt in zijn huisvesting voorzien en er wordt ter dekking van de uitkeringen bij ziekte, langdurige arbeidsongeschiktheid en pensionering (retraite), op basis van een omslagstelsel voor de ziekenkas officieren en op basis van actuariële berekeningen voor het retraitefonds, bijdragen in deze fondsen gestort. De voornoemde emolumenten zijn in dit overzicht opgenomen als "bijdrage in kosten van levensonderhoud".

*) Het Kerkgenootschap Leger des Heils is een onderdeel van het Leger des Heils in Nederland. Het Leger des Heils in Nederland maakt deel uit van de internationale organisatie The Salvation Army. De commandant, de chef-secretaris en de financieel-secretaris van het Leger des Heils in Nederland zijn benoemd door de Generaal van The Salvation Army. Als officier van het Leger des Heils ontvangen zij een toelage zoals opgenomen in bovenstaand overzicht vanwege hun uitvoerende taken ten behoeve van het Kerkgenootschap Leger des Heils. Zij ontvangen geen (additionele) bezoldiging voor hun onbezoldigde toezichthoudende functies in meerdere juridische entiteiten van het Leger des Heils in Nederland.

III. OVERIGE GEGEVENS

Bestemming exploitatieresultaat

Behalve door de eigen inkomstenstromen worden de exploitatielasten van het Kerkgenootschap gefinancierd door bijdragen van de Stichting Leger des Heils en de Stichting Leger des Heils Fondsenwerving. Het resultaat is verdeeld volgens de resultaatverdeling als opgenomen in de staat van baten en lasten 2017 van de jaarrekening.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan die belangrijke financiële gevolgen hebben voor de rechtspersoon.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Kerkgenootschap Leger des Heils

Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Kerkgenootschap Leger des Heils een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven' van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ 640).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017 van Kerkgenootschap Leger des Heils te Almere ('de stichting') gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017;
- de kasstroomoverzicht over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is RJ 640.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

6WV5RRJ62JD6-971715088-664

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096,
3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 95 08, www.pwc.nl

PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Kerkgenootschap Leger des Heils zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ 640 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag in overeenstemming met RJ 640.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Utrecht, 20 juli 2018

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door F.E. van Kommer RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2017 van Kerkgenootschap Leger des Heils

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

IV. BIJLAGEN

Kerkgenootschap Leger des Heils
Internationale Ontwikkelingssamenwerking

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017			
	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN			
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/diensten	-	-	-
Subsidiebatens	-	-	-
Sponsorbijdragen	-	-	-
Giften en batens uit eigen fondsenwerving	-	-	-
Financiële batens	-	-	-2
Overige batens	-	-	-
Bijdrage van centrale afdeling	-	-	-
<u>SOM DER BATEN</u>	-	-	-2
<u>LASTEN</u>			
Inkoopwaarde van geleverde producten	-	-	-
Personeelskosten	487	601	552
Afschrijvingen op vaste activa	2	-	7
Verstrekte subsidies op giftens	-	-	-
Financiële lastens	-	-	-
Huisvestingskosten	49	52	48
Organisatiekosten	161	187	157
Activiteitskosten	2.314	3.189	1.500
<u>SOM DER LASTEN</u>	3.013	4.029	2.264
<u>EXPLOITATIERESULTAAT</u>	-3.013	-4.029	-2.266
Bijdrage Stichting Leger des Heils	1.394	1.950	1.254
Bijdrage Stichting Leger des Heils Fondsenwerving	1.619	2.079	1.012
<u>SALDO</u>	-	0	-

Kerkgenootschap Leger des Heils
Korpsen per divisie

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017			
	Noord Nederland	Zuid Nederland	Totaal
BATEN			
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/diensten	947	1.143	2.090
Subsidiebatens	85	48	134
Giften en baten uit eigen fondsenwerving	990	916	1.907
Financiële baten	-	-	-
Bijdrage van centrale afdeling	1.611	2.068	3.679
<u>SOM DER BATEN</u>	3.634	4.176	7.810
<u>LASTEN</u>			
Personeelskosten	1.873	1.950	3.823
Financiële lasten	-	0	0
Huisvestingskosten	813	1.046	1.858
Organisatiekosten	148	125	273
Activiteitskosten	415	415	829
<u>SOM DER LASTEN</u>	3.462	4.008	7.470
<u>EXPLOITATIERESULTAAT</u>	173	168	340
<u>BEGROOT EXPLOITATIERESULTAAT</u>	92	55	147
<u>LOKAAL SALDO *)</u>	564	410	974
<u>BEGROOT LOKAAL SALDO</u>	326	264	590
*) Betreft het exploitatieresultaat exclusief personeelskosten, afschrijvingskosten gebouwen en verbouwingen, rente en bijdrage centrale afdeling.			

